

Sygn. akt II ZOW 29/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk (przewodniczący)

SSN Paweł Wojciechowski (sprawozdawca)

Ławnik SN Magdalena Wiszniewska

Protokolant Karolina Majewska

po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej

na rozprawie w dniu 11 stycznia 2023 r.

sprawy dyscyplinarnej **prokurator B. O.**

obwinionej o przewinienie dyscyplinarne z art. 137 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze

z powodu odwołania Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla [...] okręgu regionalnego złożonego na niekorzyść obwinionej od orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym z dnia 9 września 2021 r., sygn. akt PK I SD 98.2020

I. zmienia orzeczenie w zaskarżonej części w ten sposób, że uznaje obwinioną prokurator B. O. za winną tego, że w dniu 12 września 2018 r. w N., jako Prokurator Rejonowy w N. i prokurator wyznaczony do pełnienia dyżuru zdarzeniowego, zaniechała osobistego wykonania lub wyznaczenia innego prokuratora do przeprowadzenia lub kierowania czynnościami procesowymi w miejscu zdarzenia, którego skutkiem była nagła śmierć W. L. oraz

przeprowadzenia z udziałem lekarza oględzin zwłok tej osoby w miejscu ich ujawnienia, w sytuacji uzasadnionego podejrzenia przestępczego spowodowania jego śmierci, czym dopuściła się rażącej i oczywistej obrazy przepisów prawa, tj. art. 209 § 2 i 3 k.p.k., § 52 ust. 1 oraz § 169 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. - Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (t.j. Dz. U. 2017. poz. 1206 z późn. zm.) tj. deliktu dyscyplinarnego z art. 137 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze (t.j. Dz. U. 2019 poz. 740 z późn. zm. w brzmieniu obowiązującym do dnia 14 lutego 2020 r.), i za ten czyn na podstawie art. 142 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze wymierza obwinionej karę upomnienia;

II. kosztami postępowania dyscyplinarnego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla [...] okręgu regionalnego wnioskiem z dnia 25 listopada 2020 r. sygn. RP III SD [...], wniósł o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej B. O. – prokurator Prokuratury Rejonowej w N. obwinionej o to, że:

1. w dniu 12 września 2018 r. w N., jako Prokurator Rejonowy w N. i prokurator wyznaczony do pełnienia dyżuru zdarzeniowego, zaniechała osobistego wykonania lub wyznaczenia innego prokuratora do przeprowadzenia lub kierowania czynnościami procesowymi w miejscu zdarzenia, którego skutkiem była nagła śmierć W. L. oraz przeprowadzenia z udziałem lekarza oględzin zwłok tej osoby w miejscu ich ujawnienia, w sytuacji uzasadnionego podejrzenia przestępczego spowodowania jego śmierci, czym dopuściła się rażącej i oczywistej obrazy przepisów prawa, tj. art. 209 § 2 i 3 k.p.k., § 52 ust. 1 oraz § 169 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. - Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek

organizacyjnych prokuratury (t.j. Dz. U. 2017. poz. 1206 z późn. zm.), tj. deliktu dyscyplinarnego z art. 137 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze (t.j. Dz. U. 2019 poz. 740 z późn. zm. w brzmieniu obowiązującym do dnia 14 lutego 2020 r.),

2. w okresie od dnia 29 kwietnia 2014 roku do dnia 1 lipca 2019 r. w N., dopuściła się oczywistej i rażącej obrazy art. 22 § 1 k.p.k., art. 2 § 1 pkt 4 k.p.k., art. 326 § 2 k.p.k. oraz § 223 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 marca 2010 r. - Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz. U. z 2010 r. Nr 49 poz. 296 ze zm.) w okresie od 29 kwietnia 2014 roku do dnia 31 grudnia 2014 r., § 105 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 września 2014 r. - Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz. U. z 2014 r. poz. 1218 z późn. zm.) - w okresie od 1 stycznia 2015 r. do dnia 14 kwietnia 2016 r., § 215 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. - Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz. U. z 2016 r. poz. 1206 z późn. zm.) - od dnia 15 kwietnia 2016 r. do dnia 1 lipca 2019 r., w związku z prowadzeniem postępowania Ds. [...] (PR Ds. [...]) Prokuratury Rejonowej w N., w ten sposób, że zaniechała podjęcia z zawieszenia śledztwa o sygn. Ds. [...] pomimo ustania okoliczności uznanej za długotrwałą przeszkodę uniemożliwiającą prowadzenie postępowania z uwagi na wykonanie w dniu 29 kwietnia 2014 roku czynności z podejrzanym, w związku z poszukiwaniem którego postępowanie zawieszono, postanowieniem z dnia 20 marca 2014 roku, czym wbrew zasadom koncentracji materiału dowodowego i sprawności postępowania, doprowadziła do rażącej i nieuzasadnionej przewlekłości postępowania, tj. deliktu dyscyplinarnego z art. 137 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze (t.j. Dz. U. 2019 poz. 740 z późn. zm. w brzmieniu obowiązującym do dnia 14 lutego 2020 r.)

Sąd Dyscyplinarny przy Prokuratorze Generalnym orzeczeniem z dnia 9 września 2021 r., sygn. akt PK I SD 98.2020, na podstawie art. 171 pkt 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1767 z późn. zm.) w zw. z art. 414 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks postępowania karnego w zw. z art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 137 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1767 z późn. zm.) uniewinnił B. O. – prokurator Prokuratury Rejonowej w N., od popełnienia deliktu dyscyplinarnego zarzucanego obwinionej w pkt I wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej (pkt I) oraz uznał obwinioną za winną popełnienia deliktu dyscyplinarnego, zarzucanego jej w pkt II wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej, tj. deliktu dyscyplinarnego z art. 137 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 740 z późn. zm. w brzmieniu obowiązującym do dnia 14 lutego 2020 r.) i za to na podstawie przepisu art. 142 § 1 pkt 1 cyt. ustawy, wymierzył obwinionej karę upomnienia (pkt II).

Odwołaniem z dnia 11 października 2021 r. Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla [...] okręgu regionalnego zaskarżył na niekorzyść obwinionej orzeczenie w części, tj. pkt. I orzeczenia. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na jego treść, a w szczególności art. 2 § 2 k.p.k., art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 8 § 1 k.p.k., art. 399 § 1 k.p.k., art. 410 k.p.k. i art. 424 k.p.k., polegającą na:

1. dowolnym ustaleniu na podstawie jedynie fragmentu materiału dowodowego, bez uwzględnienia wszystkich dowodów we wzajemnym ich powiązaniu, iż zachowanie obwinionej polegające na zaniechaniu osobistego wykonania lub kierowania czynnościami procesowymi w miejscu zdarzenia, którego skutkiem była nagła śmierć W. L. oraz przeprowadzenia z udziałem lekarza oględzin zwłok tej osoby w miejscu ich ujawnienia, w sytuacji uzasadnionego podejrzenia przestępczego spowodowania jego śmierci, stanowiące oczywistą obrazę przepisów prawa tj. - art. 209 § 2 i 3 k.p.k., § 52 ust. 1 oraz § 169 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. - Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek

organizacyjnych prokuratury (t.j. Dz. U. 2017, poz. 1206 z późn. zm.) nie stanowiło jednocześnie rażącej ich obrazy,

2. nienależytym rozważeniu całokształtu materiału dowodowego i zaniechaniu oceny zachowania obwinionej także w aspekcie realizacji uchybienia godności urzędu prokuratora, podczas gdy uwzględnienie całości materiału dowodowego, winno prowadzić do ustalenia, że zachowania obwinionej realizowało znamiona deliktu dyscyplinarnego.

Na podstawie tak skonstruowanych zarzutów skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Odpowiedź na odwołanie wniósł obrońca obwiniona podnosząc, że odwołanie rzecznika dyscyplinarnego jest niezasadne, gdyż nie zawiera w swej treści argumentów, które podważałyby merytoryczną zasadność wydanego orzeczenia lub wskazywały na takie naruszenia przepisów proceduralnych, które miały wpływ na jego treść oraz mogły skutkować zmianą lub uchyleniem orzeczenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zaskarżone orzeczenie nie mogło się ostać w części dotyczącej uniewinnienia obwinionej od popełnienia czynu wskazanego w pkt. I orzeczenia.

Nie budzi wątpliwości przypisanie obwinionej popełnienia czynu z punktu I wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej. Sąd dyscyplinarny nie kwestionował bowiem, że zarzucany obwinionej czyn miał miejsce, a nawet wprost uznał iż „obwiniona B. O., w sposób oczywisty uchybiła ciążącemu na niej obowiązkowi osobistego dokonania bądź pokierowania oględzinami zwłok W. L. w miejscu ich ujawnienia, bądź też wyznaczenia innego prokuratora do wzięcia udziału w tej czynności, a co za tym idzie, w sposób oczywisty naruszyła przepisy prawa (art. 209 § 2 i 3 k.p.k., § 52 ust. 1 oraz § 169 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. - Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury)”. W wyniku błędnej interpretacji przepisu art. 137 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o

prokuraturze (Dz.U.2019.740 t.j. z dnia 2019.04.23; dalej: „u.p.p”) Sąd dyscyplinarny nie przypisał jej natomiast popełnienia przewinienia służbowego.

W pierwszej kolejności stwierdzić należy, że sąd I instancji częściowo prawidłowo przeprowadził swoje rozumowanie zgodnie z zasadami wynikającymi z art. 7 k.p.k., opierając się na wiedzy i doświadczeniu życiowym. Zasada swobodnej oceny dowodów, o której mowa w przywołanym przepisie, koncentruje się na możliwości oceny wiarygodności i znaczenia zgromadzonego materiału dowodowego. Orzekający w sprawie sąd nie jest zatem związany kategorycznymi regułami ocennymi, nie może jednak całkowicie pominąć obowiązku poszanowania zasad prawa oraz poglądów doktryny i orzecznictwa. Kierowanie się własnym, obiektywnym i zasadnym uznaniem, przy jednoczesnym uwzględnieniu całego obrazu sprawy, musi skutkować wypełnieniem przez sąd istoty jego obowiązku sprowadzającym się do sprawiedliwego rozstrzygnięcia sprawy. Działanie sądu I instancji choć oparte na kompletnie zgromadzonym materiale dowodowym, w efekcie błędnej jego oceny doprowadziło do wadliwych wniosków.

Jak wynika z materiału dowodowego i ustaleń sądu I instancji, obwiniona dopuściła się swoim zachowaniem oczywistej obrazy przepisów prawa. Można o niej mówić w sytuacji, gdy popełniony błąd jest łatwy do stwierdzenia i bez głębszej analizy można zastosować właściwy przepis, a samo rozumienie przepisu prawa nie powinno budzić wątpliwości u przeciętnej osoby o kwalifikacjach prawniczych (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 25 lipca 2013 r., SDI 19/13). Ustaleń w tym zakresie skarżący nie kwestionuje.

Sąd I instancji uznał przy tym, że oczywiste naruszenie przepisów prawa przez obwinioną, nie było jednocześnie rażące w rozumieniu deliktu dyscyplinarnego, stypizowanego w przepisie art. 137 § 1 u.p.p., nie doszło bowiem do wywołania przez obwinioną nieodwracalnych skutków procesowych oraz negatywnych skutków w sferze interesu prawnego pokrzywdzonych i wymiaru sprawiedliwości, ze względu na wykonanie czynności w trybie art. 308 k.p.k., przez funkcjonariuszy Komendy Powiatowej Policji w N. oraz z uwagi na przeprowadzenie śledztwa przez Prokuraturę Rejonową w N. w ramach, którego zebrano wyczerpujący materiał dowodowy, pozwalający na podjęcie aktualnie prawomocnej już decyzji merytorycznej w sprawie.

Należy zauważyć, że "rażące" naruszenie prawa jest zwrotem ocennym, doświadczalnie niemierzalnym (zob. wyrok SN z 10 stycznia 2019 r., II KK 74/18). Brak definicji legalnej tego pojęcia skutkuje koniecznością rozważenia przez sąd orzekający w danej sprawie czy czynnik ten zachodzi. Jednocześnie zobligowany jest on uwzględnić wszelkie zaistniałe okoliczności, naruszone przepisy oraz istotę zawodu prokuratora i ciążące na nim obowiązki. Rażące naruszenie prawa wystąpić może jedynie w przypadku, gdy organ stosujący to prawo dokona wykładni ewidentnie błędnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 29 sierpnia 2013 r., IV KK 46/13), a do zapobiegnięcia jego skutków konieczna jest interwencja, mająca na celu zapewnienie przestrzegania prawa.

O tym, czy obraza przez prokuratora przepisów prawa w toku postępowania jest rażąca, decydują jej negatywne skutki, godzące w interesy uczestników postępowania lub innych podmiotów albo wymiaru sprawiedliwości - oceniane zawsze na tle konkretnych okoliczności (zob. w odniesieniu do odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziego wyrok Sądu Najwyższego z 13 września 2011 r., SNO 34/11).

Sąd Najwyższy w odniesieniu do odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów – co jednak można odnieść też do odpowiedzialności dyscyplinarnej prokuratorów – stwierdził, że niezależnie od innych ujemnych następstw jakie tego rodzaju zachowanie może przynieść w stosunku do konkretnych osób uchybienie prawu przez sędziego (tu – prokuratora) zawsze wywołuje dezaprobatę społeczną, ponieważ godzi w zasadę zaufania do wymiaru sprawiedliwości. W tym tkwi szkodliwość przewinienia dyscyplinarnego. Określają ją oczywistość naruszenia prawa i rażące naruszenie prawa. Stopień szkodliwości przewinienia dyscyplinarnego wyznaczają konkretne okoliczności faktyczne, wśród których zasadniczą rolę odgrywają skutki czynu i zamiar sprawcy. Nawet najłżejsza wina nieumyślna oraz brak skutków materialnoprawnych nie uchyla szkodliwości przewinienia dyscyplinarnego sędziego (tu – prokuratora) w wymiarze społecznym (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 3 września 2003 r., SNO 45/03).

W realiach niniejszej sprawy Sąd I instancji konstruując swoje wnioski nie uwzględnił, na co słusznie uwagę zwrócił skarżący, całości materiału dowodowego, akcentując jedynie fakt powtórnego umorzenia postępowania przygotowawczego.

Z materiałów śledztwa o sygn. akt PR Ds. [...] Prokuratury Rejonowej w N. wynika natomiast, że w zażaleniu z dnia 10 grudnia 2018 r. pełnomocnika osoby wykonującej prawa zmarłego pokrzywdzonego, na postanowienie o umorzeniu śledztwa z dnia 20 listopada 2018 r., sygn. akt PR [...]1, podniesiono między innymi właśnie zarzuty odnoszące się do sposobu przeprowadzenia oględzin zwłok w miejscu ich znalezienia - a więc wobec czynności, której zaniechała obwiniona, a która przeprowadzona została przez funkcjonariuszy policji. Postanowieniem z dnia 12 lutego 2019 r. prokurator uwzględniając zażalenie podjął umorzone postępowanie, które kontynuowano pod sygn. akt PR Ds [...]. Przeprowadzono przesłuchania między innymi funkcjonariuszy policji wykonujących czynności na miejscu zdarzenia, których celem było ustalenie stanu zwłok i przebiegu ich oględzin oraz oględzin miejsca ich znalezienia. Czynności te przeprowadzono z uwagi na brak obecności na miejscu zdarzenia prokuratora. Konieczność ich wykonania pociągnęła zatem za sobą przedłużenie czasu prowadzenia postępowania co stanowi argument pozwalający na przyjęcie, że doszło do naruszenia interesów uczestników postępowania lub wymiaru sprawiedliwości.

Poza tym należy zauważyć, że zachowanie obwinionej polegające na zaniechaniu wykonania obowiązków na miejscu zdarzenia w sposób oczywisty spostrzeżone zostało przez inne osoby, które wykonywały obowiązki na miejscu zdarzenia - przede wszystkim funkcjonariuszy policji. Zaniechanie to dostrzeżone zostało także przez pełnomocnika wykonującego prawa zmarłego, który podniósł wątpliwości co do sposobu przeprowadzenia oględzin zwłok W. L.. Nie można zatem uznać, że kwestia ta nie została zauważona przez podmioty będące częścią postępowania, a przez to, że wizerunek Prokuratury nie został narażony na szwank. Poza tym obwiniona, jako Prokurator Rejonowy w N., swoim zachowaniem zaprezentowała także niewłaściwy wzorzec zachowania dla podległych jej prokuratorów, dla których powinna być wzorem do naśladowania. Także w tym kontekście zachowanie obwinionej godziło w dobro wymiaru sprawiedliwości.

Wobec powyższego, zasadne jest uznanie, że naruszenie przepisów przez obwinioną miało także charakter rażący, a zatem należało uznać obwinioną za

winną popełnienia deliktu dyscyplinarnego, zarzucanego obwinionej w pkt I wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej.

Sąd Najwyższy wymierzając karę upomnienia, poza wyżej wskazanymi okolicznościami wpływającymi na zwiększenie stopnia społecznej szkodliwości czynu obwinionej, uwzględnił jako okoliczności łagodzące jej wymiar, przede wszystkim stan zdrowia obwinionej, który był główną przyczyną popełnienia deliktu dyscyplinarnego, a także późniejsze zachowanie obwinionej zmierzające do rzetelnego wyjaśnienia sprawy śmierci W. L., a przejawiające się niezwłocznym wszczęciem śledztwa o sygn. PR Ds. [...]2 w kierunku przestępstwa z art. 177 § 2 k.k. oraz wcześniejszym zarządzeniem sądowo - lekarskich oględziny i otwarcia zwłok W. L..

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy zważył jak na wstępie.

[as]